№ 53 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перасылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы — 1. м. 20 ф., на 1 мес. — 40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.
Адрэс рэдакцыі: Вільня, Віленская 33.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам

№ 53 (249). Год III. Вільня, 9 ліпня 1918 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.)

ТЭЛЕГРАМЫ.

8 ліпня.

Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: Артылерыйская чыннасьць крапчэла ў вечары. У начы яна момэнтамі даходзіла вялікай сілы. Ажыўленые разьведкі. Сільные наступленьні ворагаў пры Мэрі і на поўдні ад Ліс адбіты.

Фронт нямецкага Насьледніка: На заходзі ад Шато-Т'еры—жывейшы агонь. Наступленьні ворагаў проці адрэзку Кліньён і на палудзенным заходзі ад Рэймса адбіты.

МАСКВА (В.Т.Б.). Каб дабіцца прыёма ў графа Мірбаха, абодва забойцы парупіліся аб пасьведчэньне, што яны члены камісіі дзеля барацьбы с контрэвалюцыей і заявілі, што маюць загад ад вэнгерскага афіцэра Мірбаха, каторы нават ня свой нямецкаму паслу. Пасьля кароткай гутаркі с паслом забойцы пачалі страляць з рэвальвэраў, кінулі ручные гранаты і выскачылі праз вакно. На вуліцы ждаў гатовы самаход, на каторым забойцы і ўцяклі. Чычэрын, Карахан, Ленін і Сьвердлов заявілі членам нямецкага пасольства, што ліхадзейства ня гэтулькі кіравалося проці Нямеччыны, колькі проці большэвікоў. Дом соцыял-рэвалюцыянераў, у каторых цяпер нехватае іх кіраўнікоў —Камкова і Спірыдоновай, акружэн большэвіцкім войскам. Далевых соц.-рэв. прылучылася правая часьць, Савінков і агенты саюзьнікаў. Савінков паддзержывае зносіны с чэха-славакамі і меншэвікамі. Пры Керэнскім ён быў ваенным міністрам. За пакушэньне на Мірбаха павінен адказываць Савінков. Нямецкі ўрад выказаў расейскаму ўраду сваё цвёрдае перакананьне, што ліхадзеі і падбіўшые іх на ліхадзейства будуць узяты і пакараны. Адзін с членаў большэвіцкага ўраду пасяліўся ў доме нямецкага пасольства, каб паказаць, што большэвікі прынялі яго пад сваю апеку.

БЭРЛІН. Соцыял-рэвалюцыанеры ў апошніе дні на работніцкіх сходках востра напалі на большэвікоў, трэбавалі адрачэньня ад берасьцейскае ў мовы і выдаленьня немцаў з Масквы. Яны пускалі чуткі, быццам немцы маняцца пасласць войска ў Маскву. Ленін заявіў, што гэта—брэхня, каторую зумысла пускаюць саюзьніцкіе паслы. На партыйным конгрэсе левых соцыял-рэвалюцыанераў большасьць прамоўцаў дамагалася разрыву берасьцейскай умовы. Вялікую ролю між соцыл-рэвалюцыанерамі іграюць украінцы, уцёкшые пасьля разгона Рады с Кіева.

БЭРЛІН. Абодва забойцы графа Мірбаха укрыліся ў доме, занятым соцыял - рэвалюцыанерамі прыхільнікамі саюзьнікаў, каторы баронен кулямётамі. Есьць думка, што забойства пасьля павінно было быць сыгналам дзеля паўстаньня прыхільных да саюзьнікаў соцыял - рэвалюцыанераў. У Маскве адбываюцца бітвы, канец каторых невядомы.

БУКАРЭШТ. Румынскі ўрад маніцца аддаць румынскае казначэйства ў Маскве ў Крэмлю пад абарону нямецкага пасольства.

БУКАРЭШТ. У часе гутарак у Сэнапе аб ратыфікацыі міра сэнатор Герота вінаваціў у сустрэўшым Румынію нешчасьці і караля Фэрдынанда, каторы не павінен быў даваць волі Братіану, калі-б кароль быў больш энэргічны, дык вайны не было-б. Ніхай-жэ тое, што здарылося, будзе навукай на будучыну.

Маргілёман адказаў, што адказ за вайну ляжыць на ўсей лібэральнай і часьці консэрватыўнай партыі. Цэнтральные дзержавы ніколі не вымагалі зьмены дынасты.

ВЕНА (В.Т.Б.). Газэты друкуюць весткі с Парыжа і Рыма аб бытцым адбыўшыхся пераменах у вышэйшай камандзе аўстрыяцкай арміі. Весткі гэтые, мэта каторых—зусім ясная, выдуманы ад пачатку да канца.

МАСКВА (П.Т.А.) Вестка, бытцым нямецкіе ваенна-палонные заўладалі Іркуцкам, фальшыва. Палажэньне тамтэйшага савету — крэпкае.

ВАШЫНГТОН (Рэўтэр). Марскі дэпартамэнт апавешчае, што ваенны транспорт „Конвэктор“, 16 339 тонн, у панядзелак у начы, вяртаючыся дамоў затоплен.

ВАРШАВА. Пасьля першых заседаньняў дзержаўнай рады вытварыліся новые партыйные організацыі. Гэтак утварылася констытуцыйна-монархічная група с 14 членаў саюза адбудовы польскай дзержаўнасьці. Прэзыдыум яе злажэно з гр. Ростворовскага, Беліньскага і Завадзкага. Новую партыю становіць такжэ партыя дэмакратычнай палітыкі, члены каторай—актывісты, вярнуўшыеся з Расеі і не з найшоўшые сабе месца і працы ў істнуючых у Польшчы палітычных партыях.

НЕЗАЛЕЖНАЯ БЕЛАРУСЬ.

КІЕУ. Беларуская дэлегацыя зьвярнулася да Ракоўскага, галавы расейскай мірнай дэлегацыі ў Кіеві, з мэморыалам аб незалежнасьці Беларусі. Дэлегацыя ўспамінае аб прызнаньні незалежнасьці Беларусі цэнтральнымі дзержавамі. Ракоўскі мэморыалу гэнага не прыняў.

Вільня, 9 ліпня 1918.

Контррэвалюцыйны рух у Расеі с кожным днём прынімае ўсё болей выразные формы. Папраўдзі, тамака цяпер можна заўважыць два аснаўные кірункі, каторые, хоць і дзеляцца на розные ручайкі, ды абодва кіруюцца да аднае мэты: да вызваленьня Расеі з большэвіцкай анархіі, павароту монархіі і завядзеньня ладу. Кірункі гэные розьняцца адно тым, што адзін хочэ заводзіць лад у Расеі с падмогай Англіі і ўсяе коаліцыі, а другі лічыць патрэбным прызваць дзеля ўпарадкаваньня Расейскае дзержавы немцаў.

Ня будзем рабіць загадак, каторы с памянутых кірункаў мае больш данных дайсьці перэвагі. Даволі сказаць, што над большэвізмам зьбіраецца грозная бура, адгалоскі каторай прагудзяць бязспорна далёка за межамі Расеі. А разам з новымі громамі і пярунамі ў Расеі—набліжаецца момэнт разьвязкі сусьветнае вайны, якая, судзячы паводлуг слоў нямецкага ст.-сэк. загр. спраў Кюльмана, залежыць ня толькі ад пабед аружжа тэй ці другой з ваюючых старон.

У агульна-эўропэйскай завірусе, калі счэзьлі старые граніцы дзержаў, калі трон расейскіх цароў аказаўся разьбітым, а дзеля адбудовы яго патрэбна помач заграгічных гасударств,—у найгоршым палажэньні аказываюцца так-званые „малые нацыі“, да ліку каторых залічаюць звычайна і дзесяцімільённы беларускі народ. Праўда, іншым з іх, можна сказаць, пашанцавало. Затое другіе могуць ждаць праўдзівай волі толькі ў прыпадку перэвагі тэй стараны, якая заінтэрэсавана ў іх незалежнасьці.

Аднак, і тут уваходзіць у ігру элемэнт, ад каторага пры сучасных адносінах залежыць усё на сьвеці. Гэта—элемэнт сілы. І беларускі народ, каторы сам аб'явіў сваю незалежнасць і сваімі ўласнымі сіламі пачаў будаваць сваю дзержаўнасьць, будзе прымушэн яшчэ абараніць здабытую волю ад тых, хто пагаліцца ўзяць яе ў нас.

На Беларусі ёсьць яшчэ лішне многа чужацкіх элемэнтаў, каторые панаехалі сюды ў розных часох ды тут і аселі. У заходняй Беларусі перэважывае такі польскі наездны элемэнт, бо маскалі ўсе ўцяклі; у ўсходняй—маскоўскі. І палякі, і маскалі адносяцца да свае новай Бацькаўшчыны, даўшай ім тут кусок хлеба, не як сыны, а як самые лютые ворагі, гатовые разьдзерці на кускі цела Беларусі. Даволі пачытаць польскіе і расейскіе газэты, даволі пазнаёміцца с палітычнымі выступленьнямі тутэйшых палякоў і маскалёў, каб пэрэканацца аб гэтым. Яны тым больш небаспечны для нашай справы, што разьедаюць наш дзержаўны арганізм с сярэдзіны, аслабляючы яго сілу.

Беларусы, будуючы сваё гасударства, павінны ясна зразумець, што *у гэты момэнт хто ня йдзе з намі—той проці нас, той нам ворагь.* Хто цяпер яшчэ працуе дзеля прылучэньня Беларусі да Польшчы, або думае аб „зьбіраньні Расеі“, пачынаючы з Беларусі і Украіны, — с тым мы будзем прымушэны бароцца не на жыцьцё, а на сьмерць, бо ўзмацаваньне гэткіх элемэнтаў суліць у будучыне безупынные недаразуменьні з нашымі суседзямі—Польшчай і Вялікарасеей і будзе прымушаць народ беларускі траціць на аружную зашчыту сваіх граніц тые сілы, якіе павінныісьці на ўнутрэнае будаўніцтва.

Гэта павінны зразумець і аселые на Беларусі палякі і вялікарусы: цяпер *ад іх самых залежыць, як збудзіўшыйся да новага вольнага жыцьця Беларускі народ, здабыўшы ўласьць у сваёй Бацькаўшчыне, будзе аднасіцца да іх.*

Расея і Польшча.

Яшчэ недаўна дайшла да нас з Расеі вестка, што расейскі міністэр заграгічных спраў, Чычэрын, адмовіўся прыняць толькі-што тады назначэнага паўнамочніка польскай рэгенцкай рады, Ледніцкага. Толькі пасьля доўгіх перэгавораў справа гэта была неяк уладжэна.

Аднак, яна здавалася тады ўсім непадобнай да веры. Ды толькі цяперашніе новые весткі аб адносінах савецкага ўраду да польскай рэгенцкай рады і яе паўнамочніка паказываюць, што і ранейшая вестка была праўдзівая. Вось, што прачыталі мы ў тэлеграме, прысланай гэтымі днямі з Масквы:

„Прэдстаўнік польскай рэгенцкай рады, Ледніцкі, каторы меўся ўмовіцца с савецкім урадам аб польскіх уцекачох, ня прызнан народным камісарам заграгічных спраў Чычэрынам. Як на прычыну гэтага было паказано на тое, што савецкі ўрад быў прымушэн прыстаць на адарваньне Польшчы, дык ён і ня можэ прызнаць рэгенцкую раду за прэдстаўніцтва польскага народу. Савецкі ўрад у гэтых справах будзе весьці перэгаворы толькі з асобай, назначэнай нямецкімі ўласьцямі“.

Як бачым, расейскі ўрад ня лічыць польскай справы ўжо разьвязанай.

Большэвіцкая Расея.

Зямельная справа.

(Гл. «Гоман» № 52.)

Вось і ўся палітыка Расейскай «обшчыны» і дабіваецца гэтае справядлівасьці, раўнуючай не да найлепшага, а да найгоршага. Гэта відаць, напрыклад, з адносін „обшчыньнікаў“ да „хутаран“, каторых усё-ж-такі знаходзім паміж селян каля ¼ (чверці). Гэта самы работны, самы энэргічны элемэнт сярод селян-земляробаў. Сярод хутаран ёсьць і вялікшая частка коопэратыўных дзеячоў. Гэткіе культурные элемэнты, як стараверы ў сярэдняй Расеі (не мешайце старавераў Расеі, ганяных царскай паліцыей, людзей працы і ідэі с старaверамі-дармаедамі, каторых садзіў на Беларусь і Літву царскі ўрад), татары тамжэ—гэта ўсё хутаране. І ў тым часе, калі обшчыньнік с сям'ёй галадаміріць на 6-10-цёх дзесяцінах „нічыей зямлі“, то хутаранін, каторага гадоў 2-3 таму назад, зьлітаваўшыся і напіўшыся ягонай водкі сход выдзеліў на найгоршую лапінку, гэты хутаранін жыве, калі не панам, то панком. І вось вясной 1917 году пачалі адбіраць ад хутаран іх зямлю, прылучаць яе да сябрыхі („обшчыннай зямлі») ды аддаваць узноў на дзельню. Гэткім парадкам быў зьнішчэны самы культурны гаспадарскі і гаспадарлівы элемэнт сярод селян.

Пры малых ураджаях сябрыхі, зямлі гэтай заўсёды расейскаму мужыку не хапало. У яго вечна было жаданьне захапіць гэтае зямлі болей, а мясцовые абставіны складаліся так, што па суседзтву з зямлёй вясковай, сябрыхай, была земля дворная. Прывілееванае палажэньне Маскоўшчыны у расейскім гасударстве і безпраўнае палажэньне ўсіх некацапскіх народаў зрабілі ў маскоўскіх (вялікарускіх) паноў і інтэлігенцыі не мяркуючы заводную гадоўлю чыноўнікаў для рассылкі ўва ўсе канцы бышай шырокай расейскай імпэрыі. Дзякуючы гэтаму, усякі кацапік, меўшы паперку аб сканчэньні школы, седаў над даходны адміністрацыйны ўрад; у дварэ, на зямлі не аставаўся ніхто. А як гэта была земля багатая, то з ёй упраўляліся і ўпраўляюцца дужа проста: выпушчаюць у арэнду суседзям мужыком, ведама па добрай цане, кавалкамі па аднэй — дзьве дзесяціны. Бяды нема, што земля выпалашчыцца, але затое нема клопату, нема расходу на будынкі, на жывёлу, гаспадарскіе прылады. Калі ёсьць лес, дык сячэцца і прадаецца, самому земляўласьніку астаецца двор с палацам, ды с садам, каб было куды прыехаць на лета супачыць пасьля „працы“ ў сталіцы. Вось чаму ўехаўшы ў расейскі двор, што мае зямлі можэ, с тысячу дзесяцін, мы ўбачым будынін гэтулькі, колькі ў нас у фальварачку ў дзьве—тры валокі. Дзеля гэтага як пайшлі дзяліць зямлю, ясна, што не было добрых адносін да тых паноў-земляўласьнікаў, каторые карысталі з усіх правоў земляўласьніка, але ня несьлі ніякіх павіннасьцяў мясцовага інтэлігента; ясна, што адносіны да гэткіх паноў не маглі быць добрымі і дзельня дворнае зямлі ішла пабоч з грабежствам і пажарамі паньскіх палацаў, фабрык (млыноў, крахмальняў, цукроўняў, бравароў). Спалілося і дарма змарнавано было краёвага дабра на мільярды рублёў.

Гэткім парадкам у рукі селян перэйшла, можна сказаць, уся паньская земля і жывёла і гэтым павялічылася колькасьць зямлі ў руках селян на 20%, жывёлы трудна падлічыць колькі прыбыло ў селян, але ўсё-ж у цэнтральных рускіх губэрнях уся паньская жывёла павялічыла лічбу мужыцкай ня больш, як на 10%. Рэальнага палепшэньня мужыцкага жыцьця земля паньская не дала, бо перш-на-перш і так яе добрую палавіну арэндавалі мужыкі, а тая новая, што папала ў рукі мужыкоў пайшла ўзноў у сябрэнны парадак. Каб пасьля гэтага ўся земля была выраблена, засеяна, то яна павялічыла-б увесь ураджай мужыка ад $^1/_{10}$ до $^1/_5$: прырэзка ўсяе паньскае зямлі была-б раўнацэнна павялічэньню сярэдняга ўраджаю ад $^1/_{10}$—$^1/_5$, гэта значыць да 46—50 пуд. жыта з дзесяціны. Аднак на практыцы выйшло ня тое, і пры агульным безладзьдзі, пры жыцьці паводлуг прыказкі «хто аб чужое дбае, той свайго не мае» з-за дзяльні зямлі выйшлі сваркі, лёгка дастаўшаяся дворная жывёла лёгка і пайшла з рук, пры пажарах двароў вялізарные запасы пагарэлі і ў рэзультаце гэтага весна 1918 г., с прычын нязгоды пры дзяльні зямлі, нехваткі рабочых рук, нехваткі насеньня, дала тое, што толькі 54% нівы ў Расеі засеяно. Ды як засеяно, што пажальсь Божэ. Ды яшчэ весна 1918 г. ўдалася сухая, сьцюдзёная, дык і тое, што было пасеяно і магло-б вырасьці, вельмі прыдбало ад сьцюжы і сушы. Над савецкай Расеей вісіць немінучы голад, каторы дасьць улажыць у рукі шырокіх мас аружжэ проціў савецкае ўласьці. Гэтага голаду трэба чэкаць у мясаедзе 1919 г. Ад яго залежыць далейшае істнаваньне Расеі.

«Сабатажнік»

(Далей будзе).

У Вільні і ваколіцах.

× **Дармовые абеды.** Беларускі Камітэт за месяц чэрвень выдаў бедным 2556 дармовых абедаў, у тым ліку праз Беларускую Страўню № 31—1912 абедаў і бонамі на іншые страўні—614.

Абеды выдаваліся бедным дзецям і няздольным да працы ці хворым слабым.

× **На мастох.** Нас просяць зьвярнуць увагу на тое, што робіцца на віленскіх мастох пры зьбіраньні мастовага мыта.

19 чэрвеня, а 7 гадз. вечара, мытнік на Зялёным мосьце адмовіўся даць рэшты с 5 фэн., хаця плата назначэна 2 фэнігі (1 кап.). Праўда, 3 фэн.—грошы невялікіе, але для людзей бедных і яны маюць вагу.

Але гэтага—мала: гэта—толькі драбяза. 2 ліпня каля 9 гадз. вечара праходжые былі сьведкамі гэткае сцэны. Нейкі гаспадар з вёскі ехаў па ксендза да хворае кабеты цераз мост на Вялейцы (пры Бэрнардынскім завулку) Мытнік (чэлавек старшы, высокага росту) задзержаў яго, каб плаціў мыта. Той пачаў прасіць, каб не задзержываў яго, бо ён едзе сюды, побач, да Бэрнардынаў, і будзе зараз ехаць назад с ксяндзом, дык заплоціць, бо цяпер дробных не мае. На адмоўны адказ гаспадар дастаў марку і прасіў здаць рэшты. Гаварыў ён па беларуску. Відаць, мытніку-паляку гэта было не да спадобы, і ён, узяўшы марку ад сьпяшыўшага чэлавека, пайшоў прымімаць грошы ад іншых. Калі-ж гаспадар пачаў ізноў прасіць хутчэй даць рэшту, мытнік стаў яго лаяць „хамам“ і гразіць арэштам. Праходзіўшая публіка, абурэная гэтым, заступілася за гаспадара, але разыйшоўшыйся мытнік пачаў лаяць нейкую кабету ды схапіў яе за карк, грозячы арэштам.

А чэлавек, каторы так сьпяшаўся, каб не даць душы хрысьціянскай зыйсьці са сьвету без паеднаньня з Богам, ждаў і ждаў, пакуль скончыцца гэная дзікая сцэна...

× **Дармовые карты на хлеб** жонкам запасных на жнівень будуць выдавацца у Stadthauptmanna, Даміниканская 2, пакой 143:

для 4 цыркулу	—	8 і 9 ліпня
„ 6 „	—	9 і 10 „
„ 7 „	—	10 і 11 „
„ 8 „	—	11 і 12 „
„ 1 „	—	13 „
„ 5 „	—	15 „
„ 3 „	—	16 „
„ 2 „	—	17 „

Хто ня возьме сваіх карт у гэтые дні, можэ атрымаць іх яшчэ 18 і 19 ліпня. Карты даюць права ня толькі на хлеб, але і на бульбу і іншые спажыўные прадукты.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш	найніж.
5—5	+ 26,8°	+ 15,4°
4—6	+ 30,5°	+ 14,2°
6—7	+ 20,3°	+ 13,5°
7—8	+ 17,1°	+ 10,3°

Бібліографія.

Справаздача аб „Граматыцэ беларускай мовы“ Б. Пачобкі.

Камісія Беларускага Навуковага Таварыства, выбраная на засе

Франціш Олехновіч.

На Антокалі.

П'еса ў 3 актах са сьпевамі і танцамі.

(Гл. „Гоман“ № 52).

АКТ II.

На другі дзень раніцай.

Сцэна, як у першым акце. Хвіранка з левага боку зачынена, с правага—адчынена.

На сцэне непарадак. На сталох і на падлозе пустые бутэлькі, шклянкі, чаркі.

Як завеса адчынілася, на сцэне праз нейкі час нікога німашака. Пасьля ўходзіць Вінцэнт.

З'ява 1.

ВІНЦЭНТ.

(уходзіць праз левые дзьверы, трымаючыся рукамі за галаву і енчыць).

Ох, ой-ой! Ой о хо-хо-ох!.. —

Страшэнна нядобра, ух!.. як дрэнна! Зусім кепска! Ой!.. У роце так паскудна, бытцым там прастаяў салдацкі абоз. Ой, галава трашчыць, моў' сухая бочка... Смага страшэнная!.. Мусіць папсавала гэтак мяне апошняя чарка. Калі-б яе ня піў — усё было-б добра. Эх, чэлавек—кволае стварэньне якое! Ох, як трудна стрымаць меру... Ах, каб яе!.. Гэная апошняя чарка мяне атруціла.

Ой, каб жэ тутака знайсьці дзе-колечы сэльцэрскай вады крыху.

(Пад сталом між бутэлькамі знайходзіць сыфон, налівае вады ў шклянку і п'е с смакам).

Уф! дала ў нос!

(пяе):

Усяк ведае, што п'янства ёсьць,
Ах, надта дрэнна рэч!
А кожны п'е, бытцым на злосьць,
Ніхто не скажэ: досьць!

І стогне заўтра: ох! і ах! —
Баліць так галава!
На сэрцы кепска, што аж страх!
Так дрэнна, што аж страх!

Аднак-жэ што-жэ гэта ёсьць? —
Ці хрэсьбіны, ці шлюб,
Ці да цябе прыйшоў твой госьць —
Ужо гарэлка ёсьць!

Ці ў дамавіну хтосьці лёг,
Ці ў сваты, ехаць хош,
Бяжыш ты, не шкадуеш ног,
Перш-на-перш у шынок.

Ці ў душы маеш многа сум,
Ці радасна табе,
Ці дзе спаткаўся з кумам кум—
Гарэлка ёсьць, ці рум!

Я не кажу, каб гэта шмат
Не падабалось мне...
Гарэлку маеш?—цягні брат!
Заўсёды піць я рад!

І п'е цяпер ужо ўвесь сьвет,
Бо Ное прыклад даў,—
П'е бацька, матка і п'е дзед,
А ўсе за імі ў сьлед!

Француз абсэнт, а немец бір—
Кожны штосьці п'е,
Дык я гарэлку буду піць—
Яна мне не сьмярдзіць!

(Пасьля пеяньня п'е ізноў ваду, пасьля кажэ):

Мала чэлавек можэ вытрымаць! І колькі-ж я выпіў учора?! Ну, мо' са дзьве бутэлькі гарэлкі, пару чарак каняку, ды пару тузінаў піва... Але ўся беда праз гэтую апошнюю чарку!.. Ах, праўда!.. яшчэ і гэта блага, што я мешаў адно з другім — гэта кепска! Ніколі ня трэба мешаць: пасьля гарэлкі піць піва, а пасьля піва гарэлку, а толькі так: як пачнеш піць гарэлку, дык ужо ні гарэлку, ні гарэлку, аж пакуль — годзе! Пасьля пачынай піць піва: ні піва, ні піва, ні піва, і ўжо не варочайся да гарэлкі, бо будзеш п'яны...

Ой піць хочацца, як сабацэ!

(Забірае ў адну руку сыфон, у другую шклянку і седае ў глыбі сцэны на канапе).

З'ява 2.

ВІНЦЭНТ і ІГНАТ.

ІГНАТ.

(уходзіць праз правые дзьверы с кніжкай у руцэ. Не бачыць Вінцэнтага. Седае на першым пляне пры стале і чытае):

„Тэ га“. Каб правільна выгаварыць гэтые літэры, трэба рабіць так: трохі расчыніць зубы і, прыткнуўшы лёгка язык да нёба, выдыхаць паветрэ, бытцым стараючыся выгаварыць зык „чэ“. Тады выйдзе сьвіст, каторы азначае зык: „тэ-га...“

(Выймае с кішані малюсенькае люстэрка і, расчыніўшы рот, глядзіць у люстэрка і выпускае з вусн нейкіе зыкі, напамінаючые гікаўку).

ВІНЦЭНТ.

(глядзіць на Ігната с цікавасьцю і зьдзіўленьнем. Падходзіць да яго).

Дык і ты, браток, быў учора п'яны?—бо я не памятаю...

ІГНАТ.

Я?.. Не!..

ВІНЦЭНТ.

А чаму-ж ты гэта?.. (перэдражнівае яго).

ІГНАТ.

Я вучуся па англіцку.

ВІНЦЭНТ.

На што?

(Далей будзе).

даньні ўраду Т-ва 1 мая 1918 г., прагледзіўшы «Граматыку беларускай мовы» Б. Пачобкі (Вільня, у друкарні «Гомана», 1918), прыйшла да гэткага пераконаньня:

Глаўная задача пачатковае школы — навучыць дзяцей правільна пісаць (Rechtschreibung) у роднай мове. Аснову гэтага ў беларускай мове становіць фонэтыка. Тымчасам у «Граматыцэ» Б. Пачобкі такога аддзелу зусім нема. «Граматыка» Б. Пачобкі мае на мэці толькі сыстэматызацыю граматычных форм і зусім не дапасована да практычных задач пачатковае народнае школы. У ёй нема ніякага практычнага матэр'ялу для вучняў, і навучыць правільна пісаць яна нікога ня можэ.

Не кажучы аб нялічэных дробных недачотах «Граматыкі», каторых усіх пэрэлічыць нельга, найбольш кідаюцца ў вочы гэткіе пагрэшнасьці, якіе зусім абязцэніваюць памянёную кніжку такжэ і як спробу сыстэматызацыі форм беларускага языка:

1. У аддзелі «*Чыннік*»:

Стр. 6.—Многаразны від ад слова «рабіць» паказан «рабляць». Тымчасам такое формы ад слова «рабіць» у беларускай мове зусім нема: гэта—штучны твор аўтара.

Там-жэ.—Паказаны тры формы будучага часу: будучы, будучы дальшы і *будучы-прошлы*. Для апошняе дадзен прыклад на стр. 13: «я буду ўзяўшы». З гэтага можна дадумацца, што справа йдзе не аб нейкім зусім нелёгічным паняцьці «час будучы - прошлы», а аб закончэным відзе «будучага дальшага». Наагул жэ, форма гэткая ў беларускай мове не ўжываецца, спатыкаецца толькі часам у віленскім мястовым беларуска-польска-літоўскім жаргоне і, як норма, у граматыцэ месца мець ні ў якім здарэньні ня можэ.

Стр. 7.—§ 11. У беларускай мове для 3 асобы адзіночнага і множнага чысла цяперашняга часу ёсьць 4 формы: ё, ёсь, ёсьць і ёсьцяка,—якіе становяць адмены аднаэ аснаўное формы: ёсьць. Для іншых асоб цяперашняга часу формы ад чынніка «быць» утрачэны. Тымчасам аўтар «Граматыкі» надумаў штучна запоўніць гэтую нестачу: ён 4 формы 3 ае асобы і выдуманую імжэ пятую распісаў на ўсе тры асобы адзіночнага і множнага чысла гэтак:

	Адзін. ч.		Множн. ч	
1.	я	ё	мы	ёсьць
2.	ты	ёсь	вы	ёсьця
3.	ён	ёсьць	яны	ёсьцяка

Стр. 10. — § 12. Пры раздзелі чыннікаў на 2 кон'югацыі за адзнаку 1 кон'югацыі аўтар устанавіў акцэнтаванае *é* перад асабовым канчаром другое асобы адзіночнага чысла цяперашняга часу, а 2 кон'югацыі—*і* або *ы*. Чыннікі, каторые маюць адзнаку кон'югацыі безакцэнтнае *е*, у клясыфікацыі п. Пачобкі месца зусім не знайшлі. «Дзеля прастаты» п. Пачобка перакручывае гэтую адзнаку на *і* або *ы* і прылучае гэтую групу чыннікаў да 2 кон'юг. Гэтак словы: *кажу*, *хачу* і інш., для каторых п. Пачобка дае форму 2 ас. адзін. ч. цяпер. часу кажыш, хочыш замест кажэш, хочэш, а так сама *лячу* павінны паводлуг «Граматыкі» мець у 3 ас. множн. ч. канчар *аць* або *юць*, — а папраўдзі канчаюцца на *уць*: ка*жуць*, хоч*уць*, лят*уць* і т. д. Ясна, што клясыфікацыя п. Пачобкі аказываецца зусім фантастычнай.

Стр. 13.—§ 13. Формы «будучага дальшага» часу віду *скончэнага* ад слова «браць»: *узяціму*—зусім нема. Тымчасам гэтая форма даецца аўтарам, як *прыклад* кон'югацыі. Наагул, гэткая форма скончэнага віду немагчыма ні ў якой славянскай мове.

2. У аддзелі «*Іменнік*»:

Стр. 20. — § 17. Пры раздзелі іменнікаў на дэклінацыі аўтар зусім выкідае вялікую групу іменнікаў сярэдняга роду на *мя* (імя, племя, семя, і т. д.), якіе належаць да 4 дэклінацыі.

Стр. 21.—§ 18 (абмылковая нумэрацыя 19). У прыкладах дэклінацыі 1 адмены, да каторае належаць іменнікі як мужчынскага, так і сярэдняга роду, зусім нема ні канчароў, ні прыкладаў іменнікаў сярэдняга роду.

3. У адзелі «*Заімак*»:

Стр. 24.—§ 22. У тлумачэньні, што такое заімак, аўтар кажэ, што ён «ужываецца дзеля замены іменніка». Гэта—неправільна. Заімак можэ заменяць як іменнікі, так і лічэбнікі, і прыметнікі.

Там-жэ.—Пры клясыфікацыі заімкаў аўтар форму другога прыпадку адзін. і множн. чысла *асабовых* заімкаў 3 асобы (яго, яе, іх) адносіць да клясы заімкаў *належнасьці* і далей (стр. 25—§ 24) заяўляе, што яны *не падлегаюць дэклінацыі*.

Гэта—найбольш яркі прыклад незнаёмства аўтара «Граматыкі» з якой не будзь граматыкай наагул.

4. У аддзелі «*Прыімак*»:

Стр. 35.—38. Аўтар кажэ: «пры іменным і *зробным* прыпадках прыімкі ніколі не ставяцца». А на чароднай страніцы ў тым жэ § прыводзіць *тры групы* заімкаў, каторые *ужываюцца пры «зробным» прыпадку*.

5 У аддзелі «*лічэбнік*»:

Стр. 33.—§ 36. Лічэбнікі ад 11 да 20, як лічбовые, так і парадковые, дадзены ў перакручэнай форме: замест адзіна*дцаць*, адзіна*дцаты* і т. д. аўтар пішэ: адзіна*цаць*, адзіна*цты* і інш., хаця падобных форм беларуская мова не знае.

Транскрыпцыя (правапіс) наагул непасьледавацельная, і нельга знайсьці тых асноў, на якіх яна апіраецца. Яна рэзка праціўна таму правапісу, які праведзен ува ўсіх беларускіх школьных падручніках і якім кіруюцца ўсе беларускіе аўтары. Напрыклад «аканьне» безударнага *о* ў канчарох іменнікаў 2 прыпадку множн. ч. (*ау*) праводзіцца побач з захаваньнем таго-ж безакцэнтнага *о* ў канчарох 2 прып. адзін. ч. прыметнікаў чэ мужч. і сярэдн. роду (*аго*). Яшчэ больш непасьлядавацельна аканьне безакцэнтнага *е*. Замест «акаць» безакцэнтнае *е* ў *чынніках*—паводлуг п. Пачопкі—пераходзіць у *і*, а ў іншых часьцях мовы гэтага аўтар не праводзіць. Тымчасам «іканьне»—гэта правінцыяналізм, але там, дзе ён сустрэчаецца, яго можна бачыць ува ўсіх часьцях мовы, а не ў адных толькі чынніках.

Праз усю кніжку чырвонай ніткай праходзіць тэндэнцыя да *польшчэньня* беларускае мовы. На першым месцы стаіць сыстэматычнае заціраньне аднае з найбольш характэрных адзнак беларускае мовы: удваеньня ў іменніках сярэдняга роду—зборных і вывадных ад чыннікаў 1 дэклінацыі і ў чысьленых іменьніках 2 дэклінацыі апошняга перад канчаром мяккага сугалоснага. Замест: злуча*ньне*, схіля*ньне*, назва*ньне*, парушэ*ньне* і т. д., а такжэ су*дзьдзя* і т. п.—п. Пачобка пішэ: злуча*не*, схіля*не*, назва*не*, парушэ*не*, су*дзя* і інш. Такое скарочываньне канчароў—адзнака чыста польская. Па беларуску пішэцца *ньне*, па расейску—*нье*, па польску—*не*.

Парадкавые лічэбнікі ў «Граматыцэ» п. Пачобкі: адзіна*цты*, двана*цты*, трына*цты* і т. д.—гэта так сама папсаваная чыста польская форма: *jedenasty*, *dwónasty*, *trzynasty* і т. д. Па беларуску-ж гэта будзе: адзіна*дцаты*, двана*дцаты* і т. д.

Сустрэчаецца ўрэшці цэлы рад чыста польскіх слоў: дальшы (замест далейшы), вэдле і інш.

З усяго Краю.

ВІТЭБСК. Як наказывае „Беларускі Шлях“, увесь склад рэдакцыі вітэбскай газэты „Церковно-Общественная Жизнь“ разам з рэдактарам Артоболеўскім арэштован за напасьці на партыю комуністаў. Кніжны склад Абморшэва за продаж гэтага выданьня запечатаны.

Часьці 1 і 2 чырвонаармейскіх палкоў у поўным азброеньні падыйшлі да гмаху ваеннага камісарыяту і пачалі дамагацца заплаты за невыбраны за мінулые тыдні „харчавы паёк“ па 5 руб. за хлеб, па 15 руб. за цукар і т. д. Проці іх выступілі латышскіе стральцы і варшаўскі рэвалюцыйны батальён і заявілі, што і яны таксама адчуваюць нестачу, але не пазволяць сабе выкарыстаць цяжкое палажэньне савецкае ўласьці. Пасьля цэлага раду прамоў справа была ўладжэна. Пастаноўлено паслаць у Маскву дэлегацыю ад усіх чырвонаармейскіх часьцей.

ГОМЕЛЬ. Тут выходзіць «Шлюбная Газэта». Судзячы па аб'ёму і зьместу, тутэйшае грамадзянства вельмі прагавіта на любоў... У чысьленых абвестках ідзе гутарка блізка выключна аб любві, ды вельмі рэдка аб шлюбе. Істнаваньне гэткай газэты ў правінцыянальным месьці становіць найлепшую ілюстрацыю сучаснага настраеньня грамадзянства.

БЭРЛІН **Нямецкі Рэйхстаг.** На пытаньне дэпутата Швагаха (нацыян.-лібэрала), ці магчыма адрачыся ад існуючага дагэтуль вымаганьня, каб падарожные між Прусамі і Літвой с Курляндыей мелі пропускап ваеннай уласьці,—прэдстаўнік ваеннага міністэрства заявіў, што с прычын ваеннага характэру гэта яшчэ немагчыма.

ГОРАДНЯ. 15 гадовы хлапец Андрэй Гадлеўскі, уцёкшый ад свайго гаспадара — цырульніка, адкрыў на сваю руку цырульню без пазваленьня паліцыі. Яго засудзілі на 25 руб. штрафу, або на 5 дзён арэшту.

ГОРАДНЯ. Тут прынімаюць царскіе рублі толькі па курсу 1 рубель = 1 марка.

Ад 1 кастрычніка 1917 да 1 марца 1918 г. было 141 прыпадак урадзін і 340 — сьмерці.

ЛІДА. Ад 1 кастрычніка 1917 г. да 1 марца 1918 тут радзілося 47 дзяцей, а памёрлі 124 асобы.

СКІДЭЛЬ. За адмову явіцца на работу с коньмі ў чэрвені аштрафованы 43 гаспадары.

НОВАЯ РАДА. За адмову даць уласьцям установленые падводы тут аштрафаваны 8 гаспадароў.

ГОЖА. Памянуты ў мінулым нумэры нашае газэты труп, знайдзены ў Нёмне, гэта —ўтануўшый у лютым сын гродзенскай жыхаркі Іодель Вітін.

СТАНІСЛАВОВА, пад Горадняй. Тутэйшые вялікіе цагельні з гофманскімі печамі пасьля 3-гадовай бязчыннасьці пачалі ізноў працаваць пад кіраўніцтвам Об. Ост. Яны будуць даваць у год да 15 мільёнаў штук цэглы.

ПАДДУБОВАК. У стайню Селяніна Пятровіча 26 чэрвеня ўначы залезьлі зладзеі праз саламяную страху, і выламаўшы сьцяну, вывялі сямілетнюю кабылу цаной 3 000 м.

БАГНАУКА. 25 мая на старасту Сямінскага напалі некалькі разбойнікаў. Пры гэтым жонку яго застрэлілі на сьмерць. Адзін душагуб—Міхал Ярашэвіч, за арэшт каторага суляць 500 м. награды.

БЕЛАСТОК. Тут пачалася ізноў пошэсьць крадзежаў раменных паясоў. У мінулым тыдні ўкрадзены 4. Па загаду ўласьцей, шаўцоў, якіе купляюць паясы цэлком або часьцямі, аддавацімуць пад суд, як супольнікаў зладзеяў.

СУВАЛКІ. На тутэйшых каталіцкіх могілках дзяўчына 20 гадоў с прычыны нешчасьлівага каханьня атруцілася.

ШАУЛІШКІ, сувальск. пав. Варочаючыся з набажэнства дзяцюкі пасварыліся за дзеўчат і пачалі біцца. Пры гэтым некаторых зьбілі да непрытомнасьці. Міравы суд прызнаў зьмякчаючые віну акалічнасьці і засудзіў глаўных канаводаў кожнага на 200 марак штрафу.

ВІЖАЙНЫ. У Станкунох выкрыты патайны бровар, каторы меў «ваенны» характар. Усе апараты былі зроблены з вялікіх бляшанак ад кансэрваў, за трубкі служылі расейскіе кавалерыйскіе пікі і пустые расейскіе ды нямецкіе патроны. «Інжэнер» аддадзен пад суд.

КОУНА. Сэйнэнская духоўная сэмінарыя, адкрытая ў 1826 гаду, будзе ў найбліжэйшым часе адкрыта ізноў. Гэтак для літоўскага духавенства будуць адкрыты дзьве падгатавіцельные школы.

Глаўнакамандуючый на Усходзі ахвяраваў сэмінарыі 10.000 марак.

ВІЛЬЯМПОЛЬ, пад Коўнай. Тут укралі дарагі пояс, 15 метраў доўгі і 20 ст. шырокі.

ТАУРОГЕН. Імператарскі нямецкі міравы суд шукае насьледнікаў Гелы Чэрніс, с Плунгян, Тельшэўскага пав., памёршай 15 мая 1918 году ў доме вар'ятаў. Яе сын, Гаўрыла, памёр у Лукіскім вастрогу ў Вільні.

Украіна.

Беларускі Камітэт помачы ўцекачом у Кіеве.

Дзеля аказаньня помачы чысьленым тут уцекачом-беларусам у Кіеве група беларускіх дзеячоў арганізавала Беларускі Камітэт помачы ўцекачом.

Прэдстаўнікі Камітэту зьвярнуліся да ўраду Украінскай дзержавы с просьбай аб паддзержку і асыгноўку патрэбных грошы паводлуг уложэнай сьметы. Украінскіе ўласьці аднясьліся вельмі прыхільна да гэтай справы. Беларускі Камітэт прызнан паўнамочным органам дзеля аказаньня помачы ўцекачом-беларусам. У найбліжэйшым часе будуць перагледжэны пляны Камітэту і пададзеная сьмета і будуць асыгнаваны грошы, а такжэ часьць меньня міжнародных арганізацый дзеля помачы ўцекачом, якіе цяпер ліквідуюцца (ў тым ліку школы, прытулкі, склады і т. п.). Пакуль-што дадзен аванс на пачатковые выдаткі.

Рэгістрацыя Беларусаў.

Паўнамочнік палтаўскай арганізацыі ўцекачоў адкрыў рэгістрацыю беларускіх уцекачоў у Палтаве. За адзін толькі першы дзень зарэгістравалося больш за 500 душ.

Паводлуг сабраных тым-жэ паўнамочнікам вестак, у Палтаве і паветах налічываецца да 20.000 беларускіх уцекачоў.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

БЭРЛІН. 6.VII. **Урадова.** Сягоньня раніцай двое людзей папрасілі нямецкага пасла ў Маскве, графа Мірбаха, прыняць іх. У часі гутаркі, пры каторай былі яшчэ два чыноўнікі пасольства, прасіцелі пачалі стрэляць у пасла з рэвальвэраў і кінулі некалькі ручных гранат, а пасьля выскачылі праз вакно і ўцяклі. Цяжка ранены пасол Мірбах хутка памёр.

Ад імі савецкага ўраду прыехалі ў пасольства Чычэрын і Карахан і выказалі сваё абурэньне і спагад с прычыны страшэннага прыпадку. Забойцаў ня выкрылі. Досьледы выясьнілі магчымасьць, што забойцы выступалі, як агенты саюзьнікаў.

МАСКВА. (В.Т.Б.) Левые соцыал-рэвалюцыянеры прызналіся, што

забойства імпэратарскага нямецкага пасла, графа Мірбаха — іх работа. Прадстаўнікі іх арыштованы. У месьці ў розных пунктах узьняліся бітвы між контррэвалюцыянерамі і большэвікамі, каторые, аднак, дагэтуль былі ўдачны для большэвікоў.

КІЕУ. Мілюкоў і Вінавер прыехалі сюды, адведалі нямецкага пасла Мумма і прасілі пазваленьня на падарожу ў Бэрлін. Кадэцкіе палітыкі хочуць сазваць агульны конгрэс 1, 2, 3 і 4 расейскіх дум. Яны вядуць перагаворы з украінскімі кадэтамі.

ШТОКГОЛЬМ. Францускі ўрад выплаціў чэха-славаком і іх саюзьнікам белагвардзейцам 11 мільёнаў рублёў. Англіцкі ўрад даў ім 3 мільёны 600 тысяч рублёў. Чэха-славакамі кіруюць два францускіе афіцэры: генэрал Ля-Вэрк і маёр Вэржэ.

„Ізвестія“ пішуць у перадавіцы пад загалоўкам „Апошняя перасьцярога“: „Недаразуменьні між рэвалюцыйнай Расеей і саюзьнікамі прынімаюць усё болей трагічны характэр. У пятым годзе вайны можа здарыцца, што саюзьнікі сустрэнуць расейскіе войскі побач с прусакамі“.

ШТОКГОЛЬМ. Англіцкі прадстаўнік у Расеі, Лёкгард, атрымаў, як кажуць, загад падаць маскоўскаму ураду ультыматум с каротнім тэрмінам аб адносінах Расеі да саюзьнікаў.

МАСКВА (В.Т.Б.). 6.VII. Газэты друкуюць гэткі загад Троцкага:

„С прычыны высадкі чужацкіх войск на Мурманскім узьбярэжжы савецкі ўрад пастанавіў пасылаць туды войска. Я загадываю: 1) хто акажа помач чужацкаму войску, таго караціму, як здрадніка, паводлуг ваенных законаў; 2) пераезд ваенна-палонных у Архангельск безумоўна забараняецца, 3) падарожа прыватных асоб на паўночнае узьбярэжжа дапускаецца толькі маючым пазваленьне на пісьме ад ваеннага камісара свайго округа“.

МАСКВА. Савет народных камісараў аб'явіў старшыню Мурманскага савету, Юр'ева, перайшоўшага да англа-французаў, за ворага Бацькаўшчыны, пазбаўленага зашчыты закона.

КОПЭНГАГА. На поўначы Расеі ўтварыліся дзьве новые рэспублікі: Беламорская (— пад англіцкай апекай) і Валагодская.

У начы на 1 ліпня ў Гатчыне арыштавалі вядомага пісьменніка Купріна за яго стацьцю „Міхаіл Александровіч“ у газэці „Молва“. У гэтай стацьці Купрін вельмі хваліць б. цара.

ШТОКГОЛЬМ. Японскі пасол у Маскве заявіў савецкаму ураду, што японскіе войскі высадзіліся ў Уладывостоку дзеля зашчыты саюзьніцкіх інтарэсаў на Далёкім Усходзе. Гэты крок раўназначны з высадкай англічан на Мурмане. Далейшые крокі высаджэных японскіх войск будуць залежаць ад разьвіцьця адносін між саюзьнікамі і савецкім урадам.

ТОКІО. Ворагі большэвікоў усіх кірункаў з'ежджаюцца ў Уладывастоку, куды прыбылі і б. члены міністэрства Керэнскага.

КОПЭНГАГА. Нова-ўтвораные ўрады ў Омску і Харбіне злучыліся ў вадно. Цэнтр упраўленьня будзе ў Омску. Там ёсьць многа членаў бышага ўстаноўчага сойму. Адмірал Колчак назначан за міністра ваеннага і марского.

Брат б. цара, Міхаіл, у свайёй адозве заяўляе, што яго мэта — вярнуць Расеі моц і лад. Ён суліць поўную амністыю ўсім, хто паўстане цяпер проці савецкага ўраду.

БЭРН. Расейскі пасол Бэрзін заявіў карэспандэнтам газэт, што чэха-славацкае войска ў Расеі складаецца з уцёкшых аўстрыяцкіх салдатоў, каторые баяцца вертацца дамоў, каб іх там не расстралялі. Яны маняцца вызваліць с старой бацькаўшчыны свае сем'і і асесьці ў Амэрыцэ.

БЭРЛІН. Пад той час, як Рэўтэр наказывае з Іркуцка аб пабедах чэха-славакоў, с праціўнай стараны даходзяць весткі што палажэньне іх крытычнае. У бітвах проці іх выступаюць аўстрыяцкіе палонные ў Сібіры. „Lok. Anz.“ наказывае, што Нямеччына зажадала ад Расеі выдачы ёй чэха-славакоў, і большэвіцкі ўрад на гэта прыстаў.

На вагзалі ў Курску арыштавалі 40 чэха-славакоў, каторые, як афіцэры, хацелі дабрацца да чэха-славацкіх войск.

КОНСТАНТЫНОПОЛЬ. Туркі занялі чорнаморскае узьбярэжжа да Туапсэ. У кірунку на Тыфліс яны знаходзяцца на захадзе ад Кутаісу.

ШТОКГОЛЬМ. (В.Т.Б.) „Новая жизнь“ наказывае, што б. цар, былі царыца і царэўна Таціяна забіты і што ў Царскім Сяле адбыліся паніхіды за іх.

Наадварот „Nation Tide d“ піша, што Ленін становуча аб'явіў фальшывымі чуткі аб забойстве сям'і Раманавых.

МАСКВА. Конфэрэнцыя фабрычных камісій прыняла рэзалюцыю, у каторай гаворыцца, што ўся прамышленасьць пераходзіць у рукі работніцкага класу, і забастоўкі становяць здраду пролетарыату.

БЭРЛІН. У Расеі ўсе важнейшые галіны прамышленасьці нацыяналізованы. Таргоўля жалезам аб'яўлена гасударственай монополіей. С прычыны сільнага ўбытку жыхароў у Пецярбурзе сем аптэк зачынены.

ПЕЦЯРБУРГ. Выбраны 404 большэвікі, 30 большэвіцкіх госпітантаў, 51 левы соцыял-рэвалюцыянер, 19 правых с.-р., 21 меньшэвік.

З усяго сьвету.

КОНСТАНТЫНОПОЛЬ. Памёршый султан Могаммед V радзіўся 3 верасьня 1844 году і быў сынам султана Абдул Меджід-Хана. 27 красавіка 1909 году — пасьля таго, як султан Абдул-Гамід II, яго стары брат, быў скінут с трону, да яго перайшоў трон каліфаў. На трон памёршага цяпер султана ўзышоў яго малады брат, прынц Вагід-Еддін.

ЛОНДОН. Дэлегаты міжнароднай конфэрэнцыі аканчацельна ўмовіліся аб будове тунэля пад каналам Ляманш між Францыей і Англіей. Пастаноўлена ўраз-жа пачаць работу над праектамі.

БЭРЛІН. У Баварыі пачалося жніво жыта. Першые вагоны сёлетняга збожжа ўжо пасланы ў млыны.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньні.

5.VII. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: На ўсходзі ад Іпра адкінуты сільные наступленьні ворагаў. Наабапал Соммы пасьля сільнага агню пачаліся англіцкіе штурмы. На паўночным беразі яны крываваа зламаліся перад нашымі лініямі. На палудзенным беразі ворагі ўварваліся ў вёску і лес Амэль. Контратакай мы задзержалі іх далейшае наступленьне. На ўсходзі ад Віле-Брэтонэ мы адкінулі ворагаў у іх уласные лініі.

Фронт нямецкага Насьледніка: На заходнім беразі Авр і наабапал Эн узмацавалася баевая чыннасьць.

6.VII. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскага: Чысьленые наступленьні ворагаў на захадзі ад Ляўгэмарк адбіты. На поўдні ад Соммы ўзмацавалася чыннасьць артылерыі.

Фронт нямецкага Насьледніка: Між Эн і Марн і на палудзенным захадзе ад Рэймсу ад часу да часу крапчэла баевая чыннасьць. Сільные наступленьні ворагаў проці адрэзку Клінъён адбіты. У Шампані — разьведкі.

7.VII. Заходні тэатр.

Між Ізэр і Марн — жывейшая чыннасьць.

На захадзі ад Шато-Т'еры французы і амэрыканцы ізноў атакавалі вялікімі сіламі. Цяжкіе штыховые бітвы трывалі да ночы. Атакі адбіты. Страты ворагаў — вялікіе.

У верхніх Вогезах адбіты варожые наступленьні пры Гільзенфірст.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

НЬЮ-ЙОРК. 4.VII. (Рэўтэр). На магіле Вашынгтона ў Маўнт-Вэрнон Вільсон сказаў прамову:

„Думкай Вашынгтона і яго супрацаўнікоў было: даць волю ўсім людзём і абярнуць Амэрыку ў прыпынак для людзей з усіх краёў, шукаючых свабоды. Мы маем гэткіе самые мэты. Нашае ўчасьце ў вайне — гэта толькі плод таго, чаго яны жадалі. Наш пагляд на гэтую вайну такі: з аднаго боку стаяць народы сьвету, народы ўсіх рас і ўсіх часьцей сьвету, а такжэ Расея; з другога боку — адзінокая група ўрадаў без прыяцеляў, без супольных мэт — толькі с сваім самагубствам, і народы гэтых урадаў у іх руках служаць адно за матэр'ял дзеля пажару. Гэтые ўрады маюць уласьць, вынікаючую з мінулага часу, зусім чужога і варожага для нас. Мінуўшчына і цяперашчына ўступілі ў бітву не на жыцьцё, а на сьмерць. Мы не маглі-бы цярпець угоды ці палавіннай разьвязкі. Саюзные ўрады борукцца за гэткіе мэты: 1) зьнішчэньне ўсялякага самавольства і ўласьці, небяспечных для сусьветнага міра; 2) разьвязка ўсіх пытаньняў тэрытарыяльных, сувэрэнных, экономічных і палітычных на аснове свабоднай умовы народаў, безпасрэдна заінтэрэсаваных, а не на аснове матэр'яльнай карысьці аднае стараны, карыстаючай са свайго ўплыву ці сілы; 3) згода ўсіх народаў аб адносінах між імі апіраецца на пашане традыцыйнага права цывілізован. грамадзянства, якое істнуе для паадзіноких грамадзян у цывілізованых землях; 4) утварэньне мірнай арганізацыі, забяспечваючай недапушчэньне нарушэньня гэтага права, і палюбоўнага суда, якому падлегаюць міжнародные спорні.

„Усё гэта мы можам абаяць у аднэй думцы: мы дабіваемся панаваньня права, абапёртага на згодзе між упраўляемымі і на арганізованай волі чалавецтва“.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 6 VII. Статс-сэкрэтар марского міністэрства заявіў, між іншым, у Рэйхстагу, што абяцанка амэрыканскага ўраду вясной 1919 году цэлком пакрываць страты ад падводнае вайны новабудаванымі караблямі, калі вайна папраўдзе будзе йшчэ трываць вясной будучага году, акажацца фальшывай. Падводная вайна памалу, але безупынна нішчыць глаўны фундамэнт і надзею саюзьнікаў закончыць вайну пабедай. Чысло нашых падводных лодак, ня гледзячы на немінучые страты, усё ўрастае. Чысло варожых таргоўых судзен, ня гледзячы на ўсе стараньні ворагаў, усё памяншаецца.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). У Сяродземным моры мы затапілі 4 параходы ёмкасьцю 15.000 тонн. У паўночных водах — 15 500 тонн.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Нашы падводные лодкі ізноў затапілі ў Сяродземным моры 4 параходы і 3 парусьнікі ёмкасьцю разам 16.000 т.

БЭРЛІН. Рэйхстагу пададзен новы крэдыт на 15 мільярдаў на ваенные выдаткі.

ЦЮРЫХ. На заседаньнях сэрбскай скупшчыны на востраве Корфу выявілося, што большасьць дэпутатаў стаіць за вядзеньня перагавораў с цэнтральнымі дзержавамі па прыкладу Румыніі.

ВЕНА (В.Т.Б.). 5.VII. Урадова. Бітвы ў усьці П'яве не спыняліся і ўчора. Сільные італьянскіе атакі задзержываліся нашымі контратакамі. Між П'яве і Брэнтай ворагі далей штурмавалі здабытые ў іх намі 16 чэрвеня пазыцыі. Глаўные сілы былі скіраваны проці Монтэ Солярола. У вельмі крывавай бітве ворагі, уварваўшыся на нашы пазыцыі, былі ў большай часьці перабіты. Астаўшые жывымі выкінуты. Страты ворагаў надта вялікіе.

ВЕНА (В.Т.Б.). 7.VII. Урадова. У дэльце П'явэ мы ўзялі нашы войскі назад на ўсходні бераг глаўнага рукава. На ўсходзі ад Монтэ Пэртіка ў крывавай штыховай бітве адбіты італьянскіе штурмы.

У Албаніі між Дэволі і Осум французы і італьянцы сьпярша мелі ўдачу, але контратакі былі адбіты.

Пачтовая скрынка.

Падпісчыкам. „Гоман“ не выходзіў тыдзень с прычыны агульнай забастоўкі наборшчыкаў у віленскіх друкарнях.

АБВЕСТКІ.

Друкавана ў друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман». Рэдактар Язэп Салавей.